

**Tímea Šeben Zatková a kolektív**

**VYBRANÉ KAPITOLY**  
**z vysokoškolskej pedagogiky**

Nitra 2015

**Názov:** Vybrané kapitoly z vysokoškolskej pedagogiky

**Autori:** PaedDr. Tímea Šeben Zaťková, PhD. (AH 2,56)  
Centrum pedagogiky a psychologického poradenstva,  
Fakulta ekonomiky a manažmentu,  
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre  
Ing. Eleonóra Černáková, PhD. (AH 3,02)  
Centrum pedagogiky a psychologického poradenstva,  
Fakulta ekonomiky a manažmentu,  
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre  
PhDr. Miroslav Poláček, PhD. (AH 1,66)  
Centrum pedagogiky a psychologického poradenstva,  
Fakulta ekonomiky a manažmentu,  
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre  
Mgr. Eva Svitačová, PhD. (AH 1,48)  
Katedra spoločenských vied,  
Fakulta ekonomiky a manažmentu,  
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre  
Mgr. Marián Hostovecký, PhD. (AH 1,45)  
Katedra aplikovanej informatiky a matematiky,  
Fakulta prírodných vied,  
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave  
PhDr. Jedličková Ľubica, PhD. (AH 2,18)  
Slovenská poľnohospodárska knižnica,  
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre  
PaedDr. Naďa Bizová, PhD. (AH 1,11)  
Katedra pedagogických štúdií,  
Pedagogická univerzita,  
Trnavská univerzita v Trnave

**Recenzenti:** prof. Ing. Rudolf Šlosár, PhD.  
doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD.

Schválil rektor Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 23. 11. 2015  
ako vysokoškolskú učebnicu.

ISBN 978-80-552-1431-3

## Obsah

Úvod .....	5
<b>1 Vysokoškolská pedagogika a subjekty vysokoškolskej edukácie .....</b>	<b>7</b>
1.1 Zameranie a predmet vysokoškolskej pedagogiky .....	7
1.1.1 Vybrané pojmy z oblasti vysokoškolskej problematiky .....	11
1.2 Subjekty vysokoškolskej edukácie.....	13
1.2.1 Osobnosť vysokoškolského študenta .....	13
1.2.1.1 Adaptácia študenta na vysokoškolské štúdium a na systém výučby....	16
1.2.2 Osobnosť vysokoškolského učiteľa.....	19
1.2.2.1 Kompetencie a fázy profesijnej dráhy vysokoškolských učiteľov .....	20
1.2.2.2 Vyučovací štýl .....	22
<b>2 Vybrané didaktické aspekty vysokoškolskej výučby .....</b>	<b>29</b>
2.1 Vybrané pojmy vysokoškolskej didaktiky.....	29
2.2 Ciele vo výučbe na vysokej škole .....	31
2.3 Obsah výučby na vysokej škole.....	35
2.4 Didaktické zásady .....	36
2.5 Formy vzdelávania na vysokej škole.....	38
2.6 Vyučovacie metódy využívané vo vysokoškolskej výučbe.....	42
2.7 Diagnostika vo vysokoškolskej výučbe .....	47
2.7.1 Tvorba didaktických testov .....	50
2.8 Koncepce vzdelávania .....	57
<b>3 Sociálne zručnosti ako dôležitá súčasť pedagogicko-psychologických kompetencií vysokoškolských učiteľov .....</b>	<b>65</b>
3.1 Sociálne kompetencie a sociálne zručnosti .....	65
3.2 Druhy sociálnych zručností.....	69
3.2.1 Schopnosť komunikovať.....	69
3.2.2 Asertivita .....	73
3.2.3 Empatia .....	74
3.2.4 Schopnosť načúvať.....	75
3.2.5 Tvorba spätnej väzby.....	75
3.2.6 Schopnosť motivovať.....	76
3.3 Sociálne zručnosti ako súčasť sociálnej a emocionálnej inteligencie.....	76
3.4 Hodnotenie sociálnych zručností vysokoškolských učiteľov a možnosti ich rozvoja .....	80
<b>4 Etika a interkultúrne kompetencie.....</b>	<b>87</b>
4.1 Etika, morálka, mravnosť, rozdelenie etických teórií.....	87
4.1.1 Členenie etiky, rozdelenie etických teórií.....	91
4.2. Morálne dobro, nemorálna povaha zla, charakter, cnosti .....	92
4.2.1 Charakter a cnosti .....	94
4.3 Sociálna etika, pluralita mravov v spoločenstvách .....	95
4.3.1 Etika a multikulturalizmus, interkultúrne kompetencie .....	97

<b>5</b>	<b>Informačno-komunikačné technológie v práci učiteľa.....</b>	<b>103</b>
5.1	Didaktické prostriedky vo vyučovaní.....	104
5.2	Charakteristika vybraných učebných pomôcok vo vyučovaní .....	106
5.3	Charakteristika vybranej didaktickej techniky vo vyučovaní .....	107
5.3.1	Multimediálne počítače .....	107
5.3.2	Dataprojektory.....	108
5.3.3	Virtuálna realita.....	108
5.3.4	Interaktívne tabule .....	109
5.4	Výhody a nevýhody využívania vyučovacích prostriedkov vo vzdelávaní.....	112
5.5	E-learning a IKT vo vyučovaní .....	112
5.5.1	Možnosti využitia e-learningu vo vyučovaní.....	113
5.6	Súčasný trendy vo vzdelávaní s podporou IKT.....	113
5.7	Výhody a nevýhody používania IKT.....	115
5.8	Vplyv IKT a vyučovacích prostriedkov na rozvoj motivácie študentov .....	116
<b>6</b>	<b>Práca s textom, odbornými informačnými zdrojmi a publikovanie .....</b>	<b>121</b>
6.1	Základné pojmy, štandardy a odporúčania .....	123
6.1.1	Terminologické penzum .....	123
6.2	Publikovanie ... ..	127
6.2.1	Formálny rámec publikovania (normatívy, štandardy, konvencie) .....	130
6.2.2	Typografické konvencie – niektoré vybrané odporúčania .....	133
6.2.3	Proces tvorby vedeckého/odborného textu .....	135
6.3	Tvorba, spracovanie a prezentácia obsahu .....	138
6.3.1	Nástroje na spracovanie obsahu (vybrané aplikácie).....	138
6.3.2	Formáty pre elektronické publikácie – výber .....	141
6.4	Práca s textom – zhrnutie .....	142
<b>7</b>	<b>Študijné poradenstvo vo vysokoškolskom vzdelávaní .....</b>	<b>147</b>
7.1	Legislatívny rámec študijného poradenstva .....	147
7.2	Systém poradenstva vo vysokoškolskom prostredí .....	148
7.3	Oblasti študijného poradenstva .....	154
	Záver .....	160
	Summary .....	162
	Prílohy.....	164
	O autoroch.....	167

## Úvod

Vybrané kapitoly z vysokoškolskej pedagogiky predstavujú publikáciu, ktorej cieľom je poskytnúť základnú orientáciu v oblasti vysokoškolskej pedagogiky mladým začínajúcim vysokoškolským učiteľom a doktorandom, doplniť ich odborné vzdelanie o poznatky z oblasti edukačných vied a podnietiť rozvoj ich pedagogickej kompetencie. Veríme, že publikácia bude motivovať i skúsenejších učiteľov pôsobiacich na vysokých školách k tomu, aby konfrontovali svoju pedagogickú činnosť s aktuálnym rozvojom teórie a inovovali svoje vyučovacie postupy a profesijné činnosti.

Tematicky je obsah rozdelený na sedem hlavných kapitol, v ktorých je rozpracovaná problematika vysokoškolskej pedagogiky ako aplikovanej pedagogickej disciplíny, charakteristika vybraných pojmov vysokoškolskej problematiky, subjekty vysokoškolskej edukácie – študent a vysokoškolský učiteľ, sociálne zručnosti a interkultúrne kompetencie vysokoškolského učiteľa, vybrané oblasti vysokoškolskej didaktiky, problematika práce s textom, práce s odbornými informačnými zdrojmi a publikovanie na vysokej škole, využitie IKT v terciárnom vzdelávaní a vysokoškolské študijné poradenstvo. Zameranie publikácie čiastočne korešponduje s vybranými modulmi vyučovanými v rámci kurzu vysokoškolskej pedagogiky na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, ktorý je koncipovaný v súlade s kritériami IGIP (Internationale Gesellschaft für Ingenieurpädagogik) medzinárodnej asociácie pre inžiniersku pedagogiku (<http://www.igip.org>) a predpokladom je, že účastníci týchto kurzov prípadne ďalší čitatelia publikácie sú učители, ktorí nemajú predchádzajúce vzdelanie z oblasti vysokoškolskej pedagogiky.

Snahou je, aby sa publikácia a jej jednotlivé kapitoly stali zdrojom inšpirácie pri riešení najpálčivejších problémov každodennej učiteľskej praxe vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Publikácia je výstupom grantovej úlohy KEGA č. 026SPU-4/2013 Konceptuálna modernizácia obsahu a metodická podpora Kurzu vysokoškolská pedagogika pre učiteľov technických univerzít. Je výsledkom kolektívu autorov, ktorý tvoria odborníci pôsobiaci na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, Trnavskej univerzite v Trnave a Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Autori majú viacročnú skúsenosť s vysokoškolskou výučbou a dlhodobo participujú vo výučbe v rámci jednotlivých disciplín ich odborného zamerania v kurzoch vysokoškolskej pedagogiky.

Spracovanie jednotlivých kapitol učebnice vychádza z jednotného metodického prístupu, ktorý uľahčuje orientáciu v texte. Spracovanie textu kapitol zahŕňa didaktické funkcie v nasledovnom poradí: motivácia čitateľa – sprostredkovanie problematiky – fixácia a upevnenie poznatkov. V úvode každej kapitoly sú uvedené kľúčové slová, ktoré sú bližšie rozpracované v texte. Tieto kľúčové pojmy majú pri aktívnej práci s textom slúžiť pri prvotnom prečítaní ako motivačný prehľad kľúčových bodov preberanej témy a po podrobnejšom preštudovaní kapitoly môžu slúžiť aj na diagnostiku zapamätania. Po prvotnom prečítaní kapitoly by sa mal čitateľ pokúsiť jednotlivé pojmy charakterizovať bez použitia textu, až následne ich porovnať s príslušnými formuláciami autora.

V zhrnutí po každej kapitole sú zopakované kľúčové body preberanej témy, ide o stručnú sumarizáciu prechádzajúceho textu. Na konci každej kapitoly sú uvedené otázky a úlohy na opakovanie, ktoré slúžia na autodiagnostiku porozumenia textu. Ich úlohou je fixácia poznatkov a upevnenie preštudovanej problematiky.

Veríme, že táto publikácia bude prínosným teoretickým východiskom praxe vysokoškolského vzdelávania a to najmä pre potreby využitia v kurzoch vysokoškolskej pedagogiky, ktoré sa v poslednom období realizujú prevažne v podmienkach vysokých škôl technického, ekonomického a prírodovedného zamerania už ako tradícia pedagogického vzdelávania učiteľov (napríklad už viacročná realizácia kurzov na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, Technickej univerzite vo Zvolene, Technickej univerzite v Košiciach, Ekonomickej univerzite v Bratislave), ale objavuje sa i realizácia kurzov v rámci rozvojových projektov zameraných na rozvoj ľudských zdrojov (napr. Prírodovedecká fakulta UKF v Nitre v akademickom roku 2012/2013, Filozofická fakulta UCM v Trnave v roku 2014/2015). Tieto kurzy sú väčšinou dobrovoľné, nie sú akreditované a každá vysoká škola si ich organizuje prakticky ako chce, po svojom, ale aj napriek tomu ich považujeme za obrovský prínos v snahe o rozvoj kvality vysokoškolského vzdelávania.

Publikácia je vhodná nielen ako učebný materiál pre kurzy, ale i pre autodidaktické zábery a sebarozvoj vysokoškolských učiteľov. Kapitoly z vysokoškolskej pedagogiky sú využiteľné aj pre prácu vysokoškolských učiteľov humanitného, či spoločenskovedného zamerania, keďže sú tu rozpracované všeobecné témy a problémy výchovno-vzdelávacieho procesu na terciárnom stupni vzdelávania.

Za riešiteľský kolektív  
PaedDr. Tímea Šeben Zatková, PhD.